

Strøm- En strategisk ressurs

Strøm til en forutsigbar pris som sikrer konkurransefortrinn, sammen med forsyningssikkerhet, ny industrireising og klimamål skal være førende for hvordan det norske kraftsystemet bør organiseres.

Fellesforbundets landsmøte legger til grunn:

- Strøm skal være en strategisk samfunnsressurs under demokratisk politisk kontroll.
- Prisdannelsen i kraftsystemet må settes med basis i produksjonskostnadene, ikke slik dagens børsdrevne marked fungerer, der prisen styres av høyeste budgiver i Europa.
- Strøm er en strategisk innsatsfaktor for industrien og et grunnleggende gode for husholdningene, og skal omsettes uten å bidra til finansielle spekulasjoner og uakseptable profittmarginer til kraftprodusentene.

Fellesforbundets mål forutsetter et oppgjør med vårt eksisterende markedsbaserte kraftregime. Det inkluderer frikobling fra EUs energiunion gjennom utmelding av energibyrådet Acer.

Landsmøtet legger til grunn at det sannsynligvis blir kraftunderskudd i Norge fra 2027, og mener derfor det er behov for en vesentlig økt kraftproduksjon i hele landet i årene framover. Dette må skje samtidig med en forsterket satsing på utbygging av linjenettet, slik at krafta kommer fram over hele landet.

Våre vannkraftressurser og vannmagasiner gir et godt utgangspunkt for å møte de nye utfordringene. Disse mulighetene må utnyttes. Vår kraftproduksjon skal skape muligheter, ikke sette begrensninger.

Landsmøtet mener vi trenger økt tilgang på kraft for å:

- Sikre tilstrekkelig fornybar kraft til ny og eksisterende industri på fastlandet, samtidig som tiltak for å redusere klimagassutslipp fra norsk olje- og gassproduksjon gjennomføres.
- Gjennomføre en kraftfull satsing på grønn industriomlegging og industrietablering.
- Utnytte vår kompetanse og øke leverandørindustriens markedsandeler innen vindkraftutbygging, både til lands og til havs i hele landet.

Prioritering av kraft

Vår næringsutvikling bygger på skuldrene til dagens bedrifter. Eksisterende arbeidsplasser og virksomheter må gis forrang ved nettoutvikling og tildeling av kraft. Vi må derfor ha kriterier for nettilknytning hvor vi:

- prioriterer eksisterende industri.
- sikrer fremveksten av ny grønn industri og samfunnsnyttig datalagring.
- sier nei til kryptovaluta.

Landsmøtet mener at myndighetene må sikre at alle muligheter for økt kraftproduksjon utnyttes gjennom blant annet:

Oppgradering, opprusting og utvidelse av vannkrafta

- Vi må hente ut alt potensiale som ligger i mulighetene ved opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraft. Myndighetene må gjennom sitt eierskap aktivt styre Statkraft og andre offentlig eid kraftselskap til å oppgradere vannkrafta.
- Vi må gjennomgå tidligere vernevedtak og vurdere utbygging av magasinkapasitet, både i regulerte og ikke-regulerte områder
- Vi må jobbe med å få ned behandlingstiden for å få konsesjon på bygging/ oppgradering av de norske kraftverkene.

Havvind gir muligheter for et nytt industrieventyr for Norge, som må involvere hele landet

- Utbygging må skje i sameksistens med andre næringer og hensyn til natur og miljø.
- Vi må sikre at prosjektene fører til aktivitet i norsk leverandørindustri.
- Aktørene må gjøres ansvarlige for utvikling og bruk av CCS og fornybare løsninger.
- Virkemidlene for havvind må forbedres og satsingen må forseres, slik at havvind kan gi et vesentlig bidrag til kraftbalansen allerede før 2030.
- Prosjekter som Trollvind må gjennomføres, og lignende prosjekter må stimuleres og støttes.

Vindkraft på land

- Vindkraftpolitikken må være ansvarlig, og hensynet til urfolks rettigheter, urørt natur og arts mangfold må ivaretas.
- Utbygging skal bare skje der det er lokal aksept. Regelverk og behandlingsskapasitet må innrettes for å realisere slike vindkraftprosjekter raskt.
- Skattesystemet må endres slik at vertskommunene sitter igjen med mer av verdiskapingen ved vindkraftutbygging.
- Det er viktig å styrke kommunenes rolle i planlegging og utbygging gjennom effektive prosesser som bidrar til å redusere konfliktnivået.

Offentlig eierskap, og offentlig kjente eiere til våre vindressurser må sikres på samme måte som vi har sikret nasjonalt eierskap og kontroll over våre øvrige energiresurser. Staten bør ta medeierskap i havvindlisenser etter mønster av statens eierskap på sokkelen (SDØE).

Nye utslippsfrie energiformer

Både i norsk og i europeisk sammenheng er kjernekraft omstridt. Investeringene er store, og tiden fra plan til produksjon av kraft er svært lang. Derimot er produksjonen tilnærmet CO2-fri, og den legger lite beslag på landarealer.

Landsmøtet mener Norge må øke forskningsinnsatsen på utslippsfrie energiformer slik at vi følger med i den teknologiske utviklingen, og sikrer oss oppdatert kunnskap om alternative energiformer, som for eksempel kjernekraft, bølgekraft, tidevannskraft og andre mulige fremtidige energikilder.

Utviklingen i Europa vil i større grad være preget av store prissvingninger som skyldes at en økt andel av krafta vil komme fra fornybare kilder med naturgitte og uregulerbare produksjonssvingninger. Verdien og behovet for å maksimere nytten i vannmagasinene øker.

Å sikre god forsyningssikkerhet i kraftsystemet både for norske husholdninger og norsk næringsliv er statens ansvar. Hva som er et akseptabelt nivå på forsyningssikkerheten, er et politisk spørsmål som må avveies mot kostnadene. Muligheten for å importere kraft i timer med stram balanse i Norge og Norden er en viktig sikkerhet for det norske kraftsystemet.

Utvexlingskapasiteten og den markedsmessige tilknytningen mellom Norge og naboland gir oss mulighet til å både importere og eksportere kraft, og sikrer oss energi i tørrår. Dette er en viktig sikkerhet for det norske kraftsystemet, samtidig som det innebærer utfordringer. Med tettere tilknytning til naboland blir det norske kraftsystemet mer påvirket av effekt- og ressursituasjonen i resten av Norden og Europa.

Landsmøtet er bekymret for konsekvensene endringene i den europeiske energimiksen har på norske strømpriser. For å kutte utslippene og gjøre seg uavhengig av Russland som energileverandør beveger våre naboland seg nå bort fra fleksibel og fossil kraftproduksjon til uregulerbar fornybar kraft. Denne energiomstillingen har ført til en prissmitte inn i det norske systemet som er mye sterkere enn det som lå til grunn da de to nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland ble bygget. Samtidig vil et europeisk kraftsystem basert på uregulerbar fornybar kraft bygges med større ytelse enn i et regulert system, på grunn av variasjonen i sol- og vindkraftproduksjon. Det innebærer at det kan oppstå perioder med betydelig overskudd i Europa og dermed økte muligheter for Norge til å importere kraft til lave priser og lagre overskuddsproduksjonen i vannkraftmagasinene.

Siden 1990-tallet har landene som ønsket utveksling av naturgass og elektrisitet blitt enige om felles markedsregler og tekniske standarder. Som energistormakt er det viktig å arbeide for norske interesser. Det gjelder ikke bare i spørsmål knyttet til el-markedet, men også regelverksutviklingen knyttet til gass. Vi er en stor eksportør av gass til europeiske land, og spørsmål knyttet til infrastruktur og gassmarkedet er viktige for Norge. Nær all gass produsert på norsk sokkel eksporteres i rør til Europa.

Landsmøtet legger til grunn at våre mellomlandsforbindelser opprettholdes, men at:

- Når «levetiden» for kablene løper ut, må eventuell videreføring og oppgradering vurderes i en samfunnsøkonomisk sammenheng, på samme måte som ved nyetableringer.
- Norge må arbeide for et system som i større grad vektlegger det enkelte lands fortrinn og behov for forsyningssikkerhet. For Norge er det viktig at avtalene for utveksling ivaretar verdien av våre flerårsmagasiner og effekten vi kan oppnå blant annet gjennom økt bruk av pumpekraft.

Hvordan mellomlandsforbindelsene skal brukes må gjennomgås i samarbeid med våre naboland, og tiltak som kan redusere prissmitten gjennom kablene må på plass gjennom reforhandling av eksisterende avtaler.

Både husholdninger og bedrifter trenger en mer forutsigbar pris enn hva vi har i dagens situasjon. Legitimiteten og den politiske oppslutningen om det norske kraftsystemet krever en forståelse og aksept for hvordan prisen på strøm fastsettes.

Staten må derfor ta en langt mer sentral plass for å sikre forutsigbare strømpriser. Landsmøtet mener derfor at:

- Det må legges til rette for større bruk og bedre tilbud av fastpriskontrakter som sikrer husholdninger og bedrifter mot uforutsigbare svingninger.
- Det må etableres et kraftsystem som sikrer sluttbrukerne forutsigbare priser som ivaretar konkurranseevnen til næringslivet, og er akseptable for husholdningene.
- Det norske systemets manglende evne til å etablere hensiktsmessige fastpriskontrakter viser at det må tas kraftfulle grep i hvordan omsetningen av kraft organiseres.
- Det må opprettes et statlig strømselskap som skjermer husholdningene og bedrifter fra uforutsigbare svingninger. Selskapet skal tilby fastpriskontrakter og prissikringsavtaler til husholdninger og bedrifter som ikke ordinært har løst sitt kraftbehov gjennom langsiktige kraftavtaler. Selskapet kan selge kraft direkte til sluttbrukerne.

Gjennom det statlige selskapet vil politisk styring av strømprisen forsterkes, uten å etablere generelle støtteordninger eller tilskudd over statsbudsjettet.

De som bygger ut ny fornybar produksjon, som vind og sol, må få avkastning på sine investeringer. Da trenger de langsiktige kontrakter hvor utbyggerne skjermes mot stor prisvariasjon. Dette kan igjen sikres ved at det inngås langsiktige fastpriskontrakter med store strømkjøpere.

Det statlige strømselskapet skal inngå lange kontrakter med vindkraftprodusenter på land og til havs, og tilsvarende lange kontrakter med eksisterende vannkraftprodusenter med magasinkapasitet. Landsmøtet legger til grunn at selskapet over tid ikke skal være avhengig av overføringer fra staten, og at selskapet drives slik at det dekker sine egne kostnader.

Landsmøtet anbefaler at:

- Det innføres et nytt system for dagens strømleveranser til husholdningene. Målsettingen med dette systemet skal være å sikre husholdninger et nødvendig strømforbruk til en politisk fastsatt pris.
- Grensen for forbruket må settes slik at den ivaretar både fordelingshensyn og motiverer til energieffektivisering.
- Det store potensialet for energieffektivisering utnyttes gjennom tidenes største ENØK-satsing.

Etter landsmøtets syn skal verdier og velferd først og fremst skapes gjennom bruken av kraft, ikke gjennom salg av kraft. I den store omstillingen vi nå står foran, mener landsmøtet det er viktig å synliggjøre forskjellen mellom et offentlig og privat eierskap. Hensikten og målsettingen med offentlig eierskap må være å sikre lokal og nasjonal vekst og verdiskaping, ikke maksimalt overskudd for det enkelte selskap eller eier. Dette må i større grad prege driften av selskapene som i dag sørger for kraftproduksjon på vegne av stat og kommuner.